

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	ม่อนยา: การจัดการพัฒนาสมุนไพรอย่างยั่งยืน ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย
ชื่อผู้เขียน	พยอม คีน้อย
หลักสูตร	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วัฒนธรรมศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา อุปโยคิน

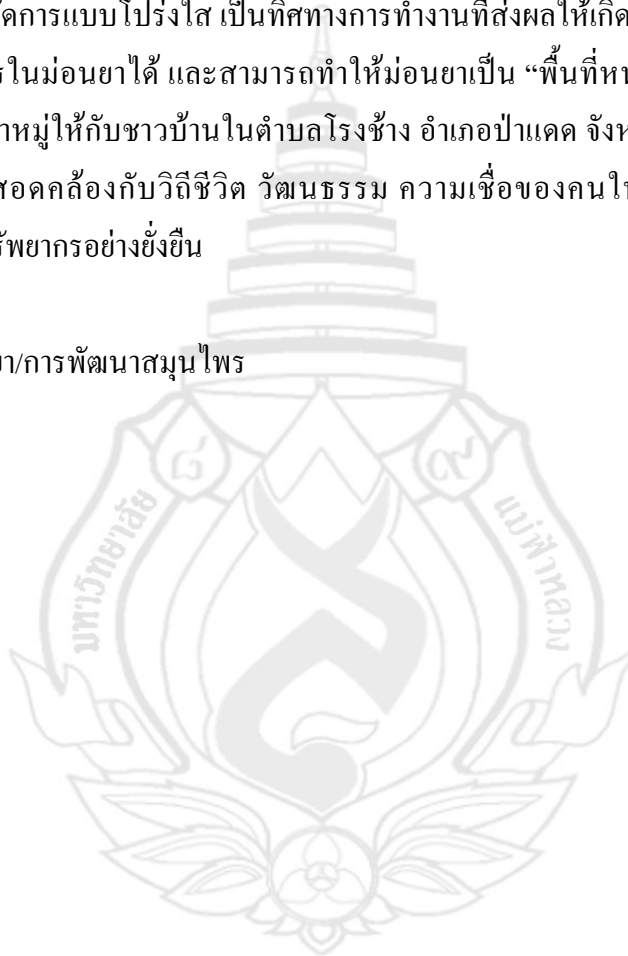
บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ “ม่อนยา: การจัดการพัฒนาสมุนไพรอย่างยั่งยืน ตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย” มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อศึกษากระบวนการจัดการสมุนไพรในม่อนยา (2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการจัดการสมุนไพรในม่อนยา และ (3) เพื่อศึกษาวิธีการสร้างจิตสำนึกในการจัดการสมุนไพรในม่อนยา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research method) เป็นหลักในการศึกษากระบวนการศึกษาปัญหาชุมชนหรือการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (community – based research) ประกอบด้วย การสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เจาะลึกตัวแทนกลุ่มเป้าหมายในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย โดยมีหมู่บ้านพื้นที่เป้าหมายหลัก คือ บ้านเด่น หมู่ 6 และบ้านดอนแก้ว หมู่ 7 จำนวน 9 กลุ่ม ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 5 คน ตัวแทนกลุ่มหมอมือเมือง จำนวน 5 คน ตัวแทนกลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ตัวแทนกลุ่มเยาวชน จำนวน 5 คน ตัวแทนชาวบ้านทั่วไป จำนวน 5 คน ตัวแทนกลุ่มข้าราชการครู จำนวน 2 คน ตัวแทนกลุ่มเจ้าหน้าที่เกษตรตำบล จำนวน 1 คน และตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 33 คน

ผลการศึกษาพบว่า การจัดการอนุรักษ์สมุนไพรในม่อนยาใช้เครือข่ายเป็นกลไกสำคัญในการจัดการ มุ่งเน้นการจัดการสมุนไพรในม่อนยาอย่างมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อแก้ไขปัญหาการลดลงของสมุนไพรในม่อนยา ผ่านการศึกษาคิด ปัจจุบันของชุมชน และการจัดการทรัพยากรทุกมิติบนฐานความสัมพันธ์ของการพัฒนากับวิถีชีวิตของชุมชนที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการจัดการทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับมิติวัฒนธรรม จารีต (ฮิด) ประเพณี ประวัติศาสตร์ และความเชื่อเรื่องการนับถือผีในชุมชน ทำให้เกิดความผูกพันกับม่อนยาสมุนไพร และนำไปสู่การจัดการพัฒนาสมุนไพรอย่างยั่งยืนได้ การจัดการแก้ไขปัญหาของเครือข่ายรักษาม่อนยาได้มีรูปแบบการจัดการ 3 รูปแบบ

ดังนี้ (1) รูปแบบการจัดการแบบมีส่วนร่วม (2) รูปแบบการจัดการแบบพึ่งพา (3) รูปแบบการจัดการแบบโปร่งใส นอกจากรูปแบบการจัดการของเครือข่ายแล้วยังพบว่า เครือข่ายได้มีกระบวนการสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ของคนในชุมชน ทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญ รักและหวงแหนม่อนยาในฐานะของหน้าหมู่บ้านของชุมชน จนเกิดความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์และนำไปสู่การพัฒนาสมุนไพรในม่อนยา กระบวนการในการจัดการม่อนยาเป็นรูปแบบการจัดการของกลไกเครือข่ายซึ่งเป็นหัวใจของการทำงานอนุรักษ์ม่อนยา โดยมีแนวคิดการจัดการแบบมีส่วนร่วม การจัดการแบบพึ่งพา และการจัดการแบบโปร่งใส เป็นทิศทางการทำงานที่ส่งผลให้เกิดความยั่งยืนของการจัดการพัฒนาสมุนไพรในม่อนยาได้ และสามารถทำให้ม่อนยาเป็น “พื้นที่หน้าหมู่บ้าน” เพื่อสร้างจิตสำนึกอนุรักษ์ของหน้าหมู่บ้านให้กับชาวบ้านในตำบลโรงช้าง อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย ภายใต้บริบทของพื้นที่และสอดคล้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเชื่อของคนในท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางในการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ม่อนยา/การพัฒนาสมุนไพร

Thesis Title	Monya: The Management the Sustainable Development of Herbal RongChang Subdistrict Padad District ChiangRai Province.
Author	Payom Deenoi
Degree	Master of Arts (Cultural Studies)
Advisor	Assoc. Prof. Dr. Preecha Upayokin

ABSTRACT

The research “Monya: The management the sustainable development of herbal RongChang Subdistrict Padad District ChiangRai Province” has three objectives, which are (1) to study the herbal management in Monya, (2) to analyze the herbal management in Monya, and (3) to create a social consciousness in herbal management in Monya. The study has used Qualitative Research Method as a primary approach to study community problems or community-based research, which consists of group participants and in-depth interview the target representatives in RongChang Sub district, Padad District, Chiangrai Province. The target villages are Den (Moo 6) and Don Kaew (Moo 7) village. The sample consists of nine groups which are five of senior villagers, five representatives from Moh Muang group, five community leader representatives, five youth representatives, five villager representatives, two teacher representatives, one local agricultural office representative, and three sub-district management office representatives. The total participant number is 33.

The result shows that the herbal preservation management in Monya relies on the network from all stakeholders in order to resolve the reducing number of herbal in Monya through the community history. All resource management activities are based on the relationship between the development and the local community way of life which are connected to each other, the local wisdom which is important in the cultural aspect of the resource management activities such as social norms, traditions, histories, and animal worship in the community. This can lead to

mutuality with Monya herbal and subsequently leads to the sustainable herbal development management.

The Monya preservation network has three management styles to tackle the problem, which are (1) participation (2) dependency and (3) transparency management. Apart from this management, the network has created a preservation mindset for local communities in order to create a recognition and ownership spirit for Monya as a presentation for their communities. This eventually leads to preservation collaboration and herbal development in Monya. The management in Monya is a network mechanism which is core of the Monya preservation work by using participation, dependency, and transparency management. These directions can create sustainable development for Monya herbal management and make Monya a representation of the village in order to create a preservation mindset for locals in RongChang Subdistrict, Padad District, ChiangRai Province according to the area, way of life, cultures, and local beliefs. These are ingredients for sustainable resource management activities.

Keywords: Monya/The Sustainable Herbal Development

